

Tomi Valjus

Ruotsin kirkon Virsikirja – ”samma på finska” ja kaikki mausteet

Ruotsin kirkon Virsikirjan käännös- ja toimitustyön vaiheet

Sisältö

Yleistä kirjan toimitustyöstä.....	2
Suomenkielisen virsikirjan historiaa Ruotsissa	3
Nykyisen virsikirjan käännöstyön taustaa	4
Ruotsin kirkon vuoden 1986 virsikirjan suomentaminen	5
Virsienväestöt	
Sävelmistö	
Työskentelyn tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	6
Ekumeeniset yhteydet	
<i>Käytännön työstä</i>	
<i>Virsikirjan hyväksyminen</i>	
Suomennostyö ja muut suomenkieliset virsi- ja hengelliset laulukirjat	7
<i>Suomen ev.-lut. kirkon virsikirja</i>	
<i>Luulajan virsikirja</i>	
<i>Muut hengelliset laulukirjat</i>	
<i>Ruotsissa tehdyt käännökset</i>	
<i>Liiteosa</i>	
Suomen kieli ja virsikäännös	10
Kirja valmiina	11
Taulukko: Ruotsi-Suomessa / Ruotsin kirkossa käytetyt suomenkieliset virsikirjat.....	13

Kirjoittaja pastori **Tomi** (Tuomo) **Valjus** on Ruotsin kirkon suomenkielisen työn jumalanpalveluselämän työalasihteerinä ja toimi virsikirjan käännöstyöryhmän sihteerinä.

Ruotsin kirkon Virsikirja – Den svenska psalmboken ei ole suomalaisesta nimestään huolimatta ainoastaan Ruotsin ev. -lut. kirkon virsikirja, vaan sen on ”ruotsalainen virsikirja”. Ovathan sen alkuosan, ekumeenisen osan 335 virttä yhteisiä lähes kaikille Ruotsissa toimiville kirkoille ja kristillisille yhteisöille. Kirja on ollut muutaman vuoden saatavilla suomeksi ja se Ruotsin kirkon suomenkielisen työn virsikirja. Virsien käänös- ja toimitustyössä oli ekumenia vahvasti keskiössä. Samassa kokoelmassa on luterilaista, katolista ja vapaakirkollista laulu- ja virsiaarteistoa. Tässä esitellään millainen kirja Ruotsin kirkon virsikirja on, miten sen suomenkielinen laitos syntyi.

Ruotsin (evenkelis-luterilaisella) kirkolla on oma suomenkielinen virsikirja **Ruotsin kirkon virsikirja** vuodelta 2002. Se pohjautuu suurelta osin vuonna 1986 hyväksytyyn ja nykyisin käytössä olevaan ruotsinkieliseen virsikirjaan ”Den svenska psalmboken”. Suomenkielisessä kirjassa on kaikki Den svenska psalmbokenin virret, kirkkokäsikirjan liturginen musiikki suomeksi sekä niiden lisäksi lisäysoosassa 48 virttä Suomen ev. -lut. kirkon virsikirjasta.

Ruotsin kirkon virsikirja on ekumeenisesti mielenkiintoinen. Se lienee yksi koko kristikunnan harvoja ekumeenisiä virsikirjoja. Ovathan kirjan virret 1-325 yhteisiä viidelletoista kirkolle ja uskonnolliselle yhteisölle Ruotsissa. Adventtikirkko, Evankelinen Isänmaasäätiö, Evankelinen vapaakirkko, Helluntailiike, Katolinen kirkko Ruotsissa, Pelastusarmeija, Ruotsin allianssilähetys, Ruotsin baptistiyhdyskunta, Ruotsin kirkko, Ruotsin lähetyskirkko, Ruotsin metodistikirkko, Ruotsin pelastusarmeija ja Vapaa katolinen kirkko käyttävät näitä 325 virren muodostamaa virsikirjan ”ekumeenista osaa” yhteisenä kirjanaan.

Näiden virsien lisäksi kukin kirkkokunta saa halutessaan tehdä oman osan. Näistä voidaan mainita etenkin Ruotsin kirkon ”samfundsdelen” jossa virsiä on numeroon 700 saakka (numerot 695-700 ovat jumalanpalveluksen messumusiikki), Katolisen kirkon virsikirja ”Cecilia” sekä ”Psalmer och sånger” joka on seitsemän vapaakirkon (Adventtikirkko, Evankelinen vapaakirkko, Ruotsin allianssilähetys, Ruotsin baptistiyhdyskunta, Ruotsin lähetyskirkko, Ruotsin metodistikirkko, Ruotsin pelastusarmeija) yhteinen virsikirja, jossa on kaikkiaan 868 virttä ja laulua.

Näissä osissa korostuvat tietysti kunkin kirkon omat teologiset painotukset, esim. Cecilia-kirjassa on virsiä, jotka liittyvät mm. katolisen kirkon sakramentteihin sekä pyhimysten muistamiseen. Ruotsin kirkon ”omassa osassa” ovat ne kastevirret, jotka liittyvät lapsikasteeseen, raamattuhymnejä, kaanoineita sekä kertosaikaisia psalmivirsiä. Siellä on myös muutama lähinnä katolisesta perinteestä haetuja virsiä, joita ei hyväksytty ekumeeniseen osaan, kuten Salve Regina hymniä myötäilevä virsi 480 ”Ole tervehditty täällä, oi Maria”. ”Psalmer och sånger” kirjan jälkimmäisen osan virret on valittu Svenska Frikyrkosamrådins toimesta. Siellä on perinteisten ”hengellisten laulujen” ohella paljon uudempaa ruotsalaista ja kansainvälistä aineistoa ja tätä osastoa on täydennetty viimeksi vuonna 2003.

Tällainen ratkaisu oli virsikirjan valmistuessa merkittävä yhteyden luoja eri kirkonkuntien välillä. Onhan nyt samassa kokoelmassa niin katolista, luterilaista ja vapaakirkkojen laulu- ja virsiaarteistoa kaikille yhteisenä. Tosin virren ja hengellisen laulun välinen raja ei Ruotsissa ole ollut niin selvä mitä se perinteisesti Suomessa ja suomalaisessa virsi- ja lauluperinteessä on ollut.

Tämä virsikirja on siis nyt kokonaan suomeksi. Sen myötä käytössä on runsaasti uusia, ennen suomeksi julkaisemattomia virsiä tai vanhoihin tuttuihin virsiin on nyt saatavissa uusi, tuore käänös. Esimerkkeinä näistä voisi mainita mm. monet John Wesley'n virret (esim. virsi 15 ”Jo enkeljoukko, kiiruhda” - All hail, the power of Jesus' name -, virsi 44 ”Tahtoisin kielin tuhansin” - O for a thousand tongues), Ira D. Sankey'n kirjoissa julkaissut laulut kuten virsi Lydia Baxterin virsi 223 ”On portti auki, katsokaa” - There is a gate that stands ajar, sekä monet Fanny J Crosby-van Alstyne'n kirjoittamat virret kuten virsi 252 ”Aina kanssani hän kulkee”, virsi 12 ”Nyt kiitos soimaan, sieluni”. Katolisesta virsiperinteestä voisi mainita virren Ignaz Franzin virsi 1 ”Luoja, Isä sinulle”, joka on Te

Deum-hymnin säkeistömuotoinen teksti tai Vatikaanin toisen konsiilin jälkeistä italialaista laulua edustava Marcello Ciombinin pääsiäisvirsi 154 ”Sylin täydeltä kukkia kannat” – Le tue mani.

Ortodoksisen kirkon lauluperinne ei tosin tähän kirjaan ole sellaisenaan päässyt. Syynä lienee se, että Ruotsissa toimii kovin monilukuinen ortodoksisten ja orientaalistien kirkkojen kirjo, ja yhteistä tekstiä tai sävelmää olisi ollut vaikea löytää. Kuitenkin yksi Johannes Damaskoslainen kirjoittama teksti (*Αισωμεν παντεζ Λαοι*) on kirjassa, pääsiäisvirsi 470 ”Vapauteen ja elämään riemuiten nyt tulkaa”. Se on tosin englantilaisen bysanttilaisen hymnirunouden tutkijan J. M. Nealen muokkauksen pohjalta tehty käännös.

Myös ruotsalaisten 1800-luvun vapaiden suuntien ja herätysten monet keskeiset virret ovat nyt uudelleen suomennettu, osin niitä ei ole aikaisemmin ollutkaan suomeksi. Näitä ovat mm. Lina Sandell-Bergin (virsi 250 ”Jeesus veljenäni! Onko totta?”, 260 ”En Herrani lahjoja millään”), C. O. Roseniuksen (59 ”Nyt Herralle kiitos”), Samuel Lidmanin (234 ”Oi salainen, oi ihmeinen”), Lewi Pethruksen (254 ”Pettikö hän lupaukset”), Nils Frykmannin (262 ”Oi, kuinka suuren autuuden”), Andres Fernholmin (263 ”Mikä riemu, kun uskoa saan”) Fredrik Arvid Bloomin (235 ”Niin kuin suuren rauhan lähde”) virret.

SUOMENKIELISEN VIRSIKIRJAN HISTORIAA RUOTSISSA

Ruotsin kirkolla on ollut uskonpuhdistuksen ajasta lähtien oma, suomenkielinen virsikirja. Aina siihen saakka, kun Ruotsi-Suomen valtakunnan itäinen osa liitettiin vuonna 1809 Venäjään, suomenkielinen virsikirja tehtiin pääosin Turussa, mutta se oli tarkoitettu käytettäväksi koko valtakunnassa.

1800-luvun alussa oli käytössä vuonna 1701 hyväksytty virsikirja ”Uusi suomenkielinen Virsikirja”, ns. Vanha Virsikirja. Ruotsin kirkko sai jo vuonna 1819 uuden virsikirjan, ”Den Svenska Psalmboken, stadfäst år 1819”, ns. Wallinin virsikirjan. Sitä ei käännetty suomeksi, vaan vuoden 1701 virsikirjan käyttö jatkui, kunnes vuonna 1898 ilmestyi painosta ”Ruotsin kirkon suomenkielinen Virsikirja”. Se oli sisällöltään Suomen kirkon v:n 1886 virsikirja pienin muutoksin. Esimerkiksi ruhtinas korvattiin sanalla kuningas ja Suomenmaasta tuli Ruotsinmaa. Virsikirjan toimittamisesta vastasivat Härnösandin tuomiokapituli ja Tukholman suomalainen seurakunta.

Uusi virsikirja ilmestyi vuonna 1937, ja se käännettiin suomeksi. ”Ruotsin suomenkielinen virsikirja Kuninkaan käskystä toimitettu 1949” sisälsi periaatteessa yhtä monta virttä kuin vuoden 1937 ruotsinkielinen virsikirja. Virsikirjan johdannossa todetaan: ”- - tämän virsikirjan virret ja säkeistöt on sovitettu Ruotsin virsikirjan vastaaviin värssyihin ja sävelmiin. Näin käy samanaikainen veisuu sekä ruotsiksi että suomeksi mahdolliseksi.” Se oli siis tarkoitettu ennen kaikkea kaksikielisiä tilaisuuksia varten. Kirjaa voidaan pitää ensimmäisenä suomeksi käännettynä Ruotsin kirkon virsikirjana, olihan v:n 1701 Virsikirja v:n 1695 Then Svenska Psalmboken-kirjaan nähden melko itsenäinen laitos.

Kirja ei kuitenkaan ollut täydellinen käännös ruotsinkielisestä esikuvastaan. Etenkin sellaiset virret, joista ei ollut saatavilla uutta käännöstä, oli otettu jopa painoasuun myöten aikaisemmista virsikirjoista, ja sellaisten virsien paikalle, joista ei ollut mitään suomennosta, oli saatettu ottaa jokin samantyyppinen hengellinen laulu. Lisäksi virsikirjassa oli lisäys, jossa oli kymmenkunta virttä ja laulua, osa ruotsiksi. Kirja on sen toimittajien, Ruotsin Ylitornion lääninrovastin Per Boremanin ja piispa Bengt Jonzonin käsialaa Luulajan hiippakunnan suomalaisväestön tarpeita varten. Kirja tunnettiin Boremanin virsikirjana.

Kirja tuntui kuitenkin vähitellen riittämättömältä sekä laajuudeltaan että sisällöltään. Vuonna 1972 ilmestyi uusi Ruotsin virsikirjan suomennettu laitos, ”Ruotsin virsikirja Kuninkaan käskystä toimitettu 1972”. Se sisälsi vuoden 1937 Ruotsin virsikirjan 600 virttä suomeksi sekä 26 eri laulukokoelmista koottua, ennen muuta laestadiolaisen herätyksen käyttämää laulua. Tämä virsikirja tunnetaan

parhaiten ”Luulajan virsikirjana”. Ne virret, jotka olivat yhteisiä Suomen kirkon vuoden 1939 virsikirjan kanssa, oli otettu suoraan Suomen virsikirjasta. Koska joissakin Ruotsin kirkon v:n 1937 virsikirjan virsissä oli enemmän säkeistöjä kuin Suomen kirkon virsikirjassa, puuttuvat säkeistöt oli käännetty, ja ne poikkesivat tyyliään Suomen kirkon virsikirjasta otetuista säkeistöistä. Näiden säkeistöjen kääntäjinä oli useimmiten Per Boreman ja William Snell.

Ruotsin kirkolla on siis aina ollut oma suomenkielinen virsikirja, jonka virret ovat tosin saattaneet olla Suomesta lainattuja. On helppo ymmärtää, että 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa, jolloin Ruotsin suomea puhuva väestö ei ollut kovin suuri, Ruotsin kirkon virsikirjan toimittaminen suomeksi olisi ollut kohtuuttoman suuri vaatimus. Vaikka Wallinin virsikirjaa aikanaan pidettiin koko kristikunnan parhaimpana, se joutui kovan arvostelun kohteeksi etenkin niissä hengellisissä piireissä ja liikkeissä, jotka vaikuttivat Pohjois-Ruotsin suomenkielisillä alueilla. Siksi sen kääntämiseksi ei ponnisteltu, vaan tyydyttiin suomalaiseen lainatavaraan.

NYKYISEN VIRSIKIRJAN KÄÄNNÖSTYÖN TAUSTAA

Ruotsin kirkon suomenkielistä virsikirjaa käytettiin Tukholman suomalaista seurakuntaa lukuun ottamatta vain Luulajan hiippakunnan alueella, Tornionjokilaakson suomenkielisten parissa. Sotien jälkeen ja etenkin 1960-luvulta lähtien Ruotsiin muuttaneet suomalaiset käyttivät voimassaolevia Suomen kirkon kirkollisia kirjoja, myös virsikirjaa. Siten Ruotsin kirkossa oli käytössä kaksi erilaista jumalanpalvelus- ja virsiperinnettä saman kieliryhmän sisällä, jopa Luulajan hiippakunnan alueella.

Suomalaisten siirtolaisten muutto sotien jälkeisten vuosikymmenten aikana lisäsi huomattavasti suomea puhuvan väestön määrää Ruotsissa. Suomenkielinen kirkollinen työ oli luonteeltaan ”siirtolaistyötä”. Niin työntekijät kuin työvälaineetkin tuotiin Suomesta. 1980-luvulla alkoi Ruotsin kirkossa johdonmukainen suomenkielisen työn ankkuroiminen osaksi Ruotsin kirkon normaalia toimintaa. Valtakunnallisella tasolla suomenkielisestä toiminnasta vastaa Kirkkokanslia Upsalassa.

Osana ankkuroimistoimintaa Ruotsin kirkon Käsikirja ja Evankeliumikirja, jotka hyväksyttiin 1986 samanaikaisesti Virsikirjan kanssa, käännettiin suomeksi 1980-luvun lopussa ja hyväksyttiin kirkolliskokouksessa vuoden 1994 alusta. Käsikirjan saaminen suomen kielelle synnytti tarpeen saada Ruotsin kirkon virsikirjan virsiä suomeksi. Varhaisimmat esitykset virsien kääntämisestä tulivat Tornionjokilaakson seurakunnista. Perusteluna käännöstyön tarpeelle mainittiin mm. tuolloin juuri ilmestyneen Suomen ev. –lut. kirkon saamenkielisen virsikokoelman ja se tosiasia, että Ruotsissa asuva suomea puhuva väestö on huomattavasti suurempi kuin Suomen saamelaisväestö, ja jo tämän takia ruotsinsuomalaisten tulisi saada oma virsikirja.

Tornionjokilaaksolainen kirkolliskokousedustaja, komministeri Harriet Pekkari jätti vuoden 1990 kirkolliskokoukselle aloitteen Ruotsin kirkon virsikirjan kääntämisestä suomeksi. Hän esitti, että työn alkuvaiheessa julkaistaisiin vihko, jossa olisi esim. 100 yhteistä virttä Suomen ja Ruotsin kirkkojen virsikirjoista Ruotsin kirkon virsikirjan mukaisesti numeroituina.

Asian hoitaminen annettiin Seurakuntatyön toimikunnalle. Sen suomenkielinen johtokunta asetti 1991 projektiryhmän, jonka puheenjohtajaksi valittiin Tukholman hiippakunnan suomenkielisen työn hiippakuntapappi Pekka Turunen. Ryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus missä määrin ja mitä virsiä voitaisiin kääntää ja valita ehdotettuun virsivihkoon. Projektiryhmä totesi ettei ole mitään syytä tyytyä vain n. 100 virren valikoimaan. Koska Ruotsin kirkon virsikirjan 694 virrestä vain n. 180 oli vailla minkäänlaista suomennosta, työryhmä esitti, että koko virsikirja käännettäisiin suomeksi ja että siitä tulisi Ruotsin kirkon suomenkielisessä työssä käytettävä virallinen virsikirja. Vuoden 1992 kirkolliskokous hyväksyi työryhmän esityksen sellaisenaan.

Vuoden 1994 alussa Seurakuntatyön toimikunta hyväksyi käännoistyötä varten laaditun projektisuunnitelman sekä asetti käännoistyöryhmän. Sen puheenjohtajaksi kutsuttiin Luulajan hiippakunnan emerituspiispa Olaus Brännström ja varapuheenjohtajaksi Tukholman suomalaisen seurakunnan kirkkoherraksi valittu Pekka Turunen. Runoilijajäseniksi kutsuttiin runoilija Anna-Maija Raittila ja rovasti Niilo Rauhala sekä muusikkojäseniksi kirkkomuusikot Katarina Engström ja Jarmo Kainulainen. Työryhmän sihteeriksi nimettiin työalasihteeriksi Tomi Valjus. Tavoitteena oli, että työryhmä voisi työskennellä kokonaan suomenkielellä, ja että se edustaisi korkeaa kääntäjä-, runoilija- ja kirkkomuusikkotasoa.

Kun työryhmä järjestäytyi, kutsui se runoilijajäsentensä ohella kääntäjiksi runoilija Anna-Mari Kaskisen ja lehtori Pekka Kivekkään. Katarina Engströmin tilalle muusikkojäseneksi kutsuttiin Sirpa Lampinen. Työryhmän varajäseniksi kutsuttiin kirkkomuusikko Anna-Helena Tina Svansteinista ja hiippakuntapappi Päivi Pykäläinen Motalasta sekä rovasti Matti Kolehmaisen, joka osallistui työryhmän työskentelyyn kun työryhmä kävi läpi virsiin tulleita palautteita.

Varsinaisten kääntäjien joukossa ei siten ole yhtään ruotsinsuomalaista kääntäjää tai runoilijaa. Työryhmässä ei ollut ekumeenista edustusta, olihan työ kokonaan Ruotsin kirkon omaa työtä. Työryhmän kokoonpanolla haluttiin kuitenkin taata, että käännoistyö olisi mahdollisimman ammattitaitoisten tekijöiden vastuulla.

RUOTSIN KIRKON VUODEN 1986 VIRSIKIRJAN SUOMENTAMINEN

Virsiens tekstit

Ruotsin kirkon virsikirja on tekstiltään moniulotteisempi kuin Suomen kirkon virsikirja. Kääntäjät ovat kuvanneet virsiä ilmeviksi ja avoimiksi. Anna-Maija Raittila on luonnehtinut Ruotsin kirkon virsikirjaa modernimmaksi, rohkeammaksi ja avoimemmaksi kuin Suomen kirkon virsikirja. Niilo Rauhala on todennut, että ruotsalaiset virret ovat vivahteikkaampia, rikkaampia sekä melodisempia kuin perinteiset suomalaiset virret. Sitten virsiens käännökset ja niiden kieli voivat olla vapaampia kuin mihin perinteisesti suomalaisissa virsissä on totuttu. Kieli ja käännökset eivät aina noudata perinteisen suomalaisen virren mallia

Koska virsikirja on ekumeeninen, kaikki virret eivät siten ole yhtä lailla sidoksissa luterilaiseen uskontulkintaan kuin Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjan virret ovat. Työryhmä pyrki koko ajan muistamaan virsikirjan ekumeenisen luonteen, etenkin niiden virsiens osalta, jotka ovat kirjan ekumeenisessa osassa.

Sävelmistö

Myös sävelmistöltään Ruotsin kirkon virsikirja on monipuolisempi kuin perinteinen suomenkielinen virsikirja. Virsikirjan sävelmistön perustana ovat perinteiset protestanttiset koraalit. Niiden lisäksi on sävelmistössä runsaasti monityylistä aineistoa eri puolilta maailmaa esim. Etelä-Afrikasta, Kiinasta, Sri Lankasta, Filippiineiltä ja Etelä-Amerikasta. Virsikirjan ekumeenisuudesta johtuu, että 1800-luvun anglosaksinen ja angloamerikkalainen sävelmistö ovat edustettuna voimakkaammin kuin Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjassa.

TYÖSKENTELYN TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Kirkolliskokouksen vuonna 1992 tekemän päätöksen mukaan Ruotsin kirkon ”virsikirja käännetään suomeksi”. Seurakuntatyön toimikunta hyväksyi virsikirjatyöskentelyn päätavoitteet seuraavasti:

- Ruotsin kirkon virsikirja (Den svenska psalmboken) käännetään kokonaan normaalille suomenkielelle. Käännöksen tulee olla yhtenevä ruotsinkielisen virsikirjan kanssa säikeistömäärän, sävelmien ja runomitan osalta.
- Valmista suomenkielistä materiaalia, joka on Suomen ev.-lut. kirkon vuoden 1986 virsikirjassa, käytetään hyväksi mahdollisuuksien mukaan. Puuttuvat säikeistöt käännetään. Ne Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjan virret, joiden runomitta on erilainen kuin Ruotsin kirkon virsikirjassa, muokataan.
- Virsikirjaan otetaan Suomen kirkon v 1984:n ehdotuksen mukaisina nekin virret, jotka Suomen ev.-lut. kirkon kirkolliskokous palautti kokonaan tai osaksi v:n 1938 kieliasuun. Lisäksi valmiita tekstejä otetaan muista kokoelmista, esim. Hengellinen Laulukirja, Hengelliset laulut ja virret, Laula, kaikki maa jne. Mahdollisuuksien mukaan käännöstyössä pyritään yhteistyöhön muiden kirkkojen ja yhteisöjen kanssa ns. ekumeenisista osaa käännettäessä.
- Kertosäikeiset psalmilaulut, raamattulaulut (hymnit) ja kaanonit käännetään. Psalmilaulujen osalta ei liene tarvetta kaikkien tekstien kääntämiseen siten, että ne olisivat tarkasti samassa runo- ja sävelmitassa kuin ruotsinkieliset, koska psalmin teksti lauletaan aina vain yhdellä kielellä.
- Virsikirjaan painetaan myös jumalanpalvelusten liturgiset laulut.
- Virsikirjan virret 1-700 painetaan vain suomeksi.
- Joihinkin virsiin lisätään vaihtoehtoinen melodia, joka otetaan Suomen ev.-lut. kirkon koraalikirjasta.
- Virsikirjaan kootaan liite sellaisista suomenkielisten rakastamista ja paljon käyttämistä virsistä, joita ei ole Ruotsin kirkon ruotsinkielisessä virsikirjassa. Liitteeseen valitaan ensi sijassa sellaisia Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjan virsiä, joihin löytyy valmis ruotsinkielinen teksti esim. Suomen ev.-lut. kirkon ruotsinkielisestä virsikirjasta ja joiden ruotsinkieliset tekstit siten voidaan mahdollisuuksien mukaan ottaa mukaan virsikirjaan.
- Virsikirja painetaan normaalisti, ja siihen liitetään Ruotsin kirkon evankeliumikirjan suomennos.
- Suomenkielinen koraalikirja toimitetaan.
- Työn valmistumisen aikana voidaan harkita n. 200 virren julkaisemista kokeilupainoksena. Tähän kokoelmaan valitaan 100 Suomen ja Ruotsin kirkon virsikirjojen yhteistä virttä sekä 100 sellaista virttä, joita ei ole Suomen kirkon virsikirjassa. Vihkoon liitetään myös jumalanpalvelusten liturgiset laulut.

Ekumeeniset yhteydet

Ruotsissa vaikuttavista ns. vapaista suunnista ja kirkkokunnista vain muutamalla on suomenkielistä toimintaa. Näitä ovat Helluntaiseurakunnat, Missionsförbundet/ Vapaakirkko ja Adventtikirkko. Työryhmän sihteeri oli työn alkuvaiheessa yhteydessä Tukholman suomenkieliseen Filadelfia-seurakuntaan, mutta seurakunta ei osoittanut kiinnostusta käännöstyöhön. Silloinen Ruotsin Lähetysliiton (Missionsförbundetin- myöhemmin Ruotsin lähetyskirkko) suomenkielinen toiminta, jota lähinnä vastaa Suomen Vapaakirkko, oli tuolloin kovin vähäistä, eivätkä seurakunnan voimavarat riittäneet yhteyksien ylläpitämiseen.

Tukholman suomenkielinen adventtiseurakunta oli sitä vastoin vuodesta 1998 lähtien aktiivisesti mukana palautetyöskentelyssä. Suomen Adventtikirkon laulukirjan ”Adventtilauluja” uudistustyö oli tuolloin alkanut. Koska tämä uudistustyö oli ajallisesti samanaikaista kuin Ruotsin kirkon suomenkielisen virsikirjan valmistelu, oli yhteistyö luontevaa. Adventtiseurakunnan edustaja oli mukana käännösten palautetyöskentelyssä ja Suomen adventtikirkon musiikkitoiminnan vastaava henkilö oli

usein yhteyksissä käännöstyöryhmään. Keväällä 2001 ilmestyneessä ”Seurakunta laulaa” kirjassa on 31 virsitekstiä, jotka on suomennettu Ruotsin kirkon suomenkielistä virsikirjaa varten.

Katolisen kirkon Helsingin hiippakunta valmisteli vuonna 2000 virsikirjansa uudistamista. Siinä vaiheessa uudistustyöryhmä oli yhteydessä käännöstyöryhmän sihteriin, mutta yhteydet eivät johtaneet konkreettisiin tuloksiin.

Käytännön työstä

Käännösten alkutekstinä on yleensä pidetty Ruotsin kirkon v:n 1986 virsikirjan tekstiä. Joissakin virsissä tästä on poikettu, ja kääntäjä on käyttänyt virren jonkin muun kielistä alkutekstiä joko kokonaan tai osittain. Virsien kääntäminen tapahtui siten, että työryhmän runoilijajäsenten käännökset käytiin läpi ns. kääntäjien ja muusikoiden muodostamassa tekstijaostossa. Koko työryhmä kokoontui yleensä kaksi kertaa vuodessa edelleen muokkaamaan ja hyväksymään tekstejä.

Valmistuneita virsiä lähetettiin jatkuvasti koekäyttöön etupäässä Ruotsin kirkon suomenkielisen työn pariin. Palautetyöskentelyä varten suomenkielisen työn johtokunta kutsui n. 30 henkilöä mukaan palautetyöhön. Palautehenkilöt olivat etupäässä pappeja ja jumalanpalvelusten musiikista vastaavia maallikoita. Työskentelyyn osallistui myös Tukholman suomenkielisen adventtiseurakunnan edustaja. Suomesta kutsuttiin noin 10 henkilöä antamaan palautetta. Palautetta kertyikin yhteensä noin 110 sivua.

Ruotsin kirkon suomenkielinen virsikirjatyö herätti kiinnostusta myös Suomessa jo ennen työn valmistumista. Hymnologian ja liturgiikan seuran kahdessa seminaarissa oli aiheesta esitelmä tai raportti. Seuran vuosijulkaisuissa on kahtena vuotena ollut artikkeleja virsikirjatyöstä. Virsikirjatyötä esiteltiin myös Suomen kirkkopäivillä Porissa 1999. Keväällä 2000 ilmestyi ensimmäinen yliopistotasoinen tutkimus virsikäännöksestä, kun Annikka Impiön pro-gradu työ ”Låt oss sjunga på finska! Undersökning om responsen på finska psalmöversättningar i Sverige” valmistui ja hyväksyttiin opinäytteeksi Helsingin yliopiston Käännöstieteen laitoksessa.

Virikirjan hyväksyminen

Kun koko Virsikirja oli valmis, työryhmä lähetti sen Ruotsin kirkon hiippakuntiin lähetevastauskierrokselle. Lähetevastasta pyydettiin myös muiltakin tahtoilta niin Ruotsissa kuin Suomessa. Vastusten perusteella teki työryhmä vielä joitain muutoksia käännöksiin ja huhtikuussa 2002 luovutti ehdotuksensa Ruotsin kirkon kirkkohallitukselle. Ruotsin kirkon kirkolliskokous hyväksyi ehdotuksen syksyllä 2002 käyttöönotettavaksi adventtina 2002. Kirjoja ei tosin silloin vielä ollut saatavilla, vaan ne valmistuivat painosta adventiksi 2003. Virsikirjaan sisältyy ruotsalaisen tavan mukaan myös virsien ohella Evankeliumikirja, otteita Kirkkokäsikirjasta, rukouskirja ja otteita Martin Lutherin Vähäkatekismuksesta.

Suomennostyo ja muut suomenkieliset virsi- ja hengelliset laulukirjat

Suuri osa Ruotsin kirkon virsiaineistosta on tuttua suomeksi jo entuudestaan. Siksi käännöstyön alkuvaiheessa pyrittiin keräämään mahdollisimman paljon valmiita tekstejä siinä tarkoituksessa, että niitä voitaisiin käyttää hyväksi virsikirjan suomentamisessa. Niitä olisi ollut saatavissa Suomen kirkon v:n 1986 virsikirjasta, n. 15 tekstiä Suomen ev.-lut. kirkon v:n -38 virsikirjasta. Niiden lisäksi noin 60 tekstiä olisi ollut Virsikirjaehdotus 84:ssa, Uusia virsiä -79:ssa, Laula, kaikki maa - kokoelmassa, Nuoren seurakunnan veisukirjoissa, Tuomaslauluissa, Lasten virsi-kokoelmissa, Siionin kanteleessa, Hengellisessä laulukirjassa sekä Hengellisiä lauluja ja virsiä-kirjassa. Ruotsissa on joistakin uusista virsistä syntynyt monisteina levinneitä käännöksiä.

Suomen ev.-lut. kirkon virsikirja

Suomen ev.-lut. kirkon vuoden 1986 virsikirjassa on noin 180 virttä, jotka löytyvät myös Ruotsin kirkon virsikirjasta. Kymmenkunta virttä poikkeaa runomitaltaan Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjan tekstistä, jolloin niitä ei sellaisinaan voi käyttää (Esim. SvK 447, ”Kristus, valo maailman”- Rvk:ssa 37 ”Maailman valkeus, Herra Jeesus- sekä SvK 437 ”Ihmiskunnan tuskaa kantaa” - Rvk:ssa 102.).

Suomen ev. – lut. kirkon virsikirjan virsistä on 32 voitu ottaa sellaisinaan Ruotsin kirkon Virsikirjaan, joukossa myös virret, jotka on voitu ottaa VKE-84stä. Moniin Suomen virsikirjasta otettujen virsien teksteihin jouduttiin tekemään muutoksia, koska ne eivät soveltuneet sellaisenaan Ruotsin kirkon virsikirjan melodiaan. Virsiä jouduttiin myös muokkaamaan paljon tai kääntämään uudelleen, jotta ne vastaisivat sisällöltään ruotsinkielisiä tekstejä.

Työryhmän mielestä ei ollut tarvetta siihen, että Suomen ev. –lut. kirkon ja Ruotsin kirkon suomenkielisten virsikirjojen yhteiset virret olisivat identtisiä. Suomen kirkon ruotsinkielisen virsikirjan ja Den svenska psalmbokenin kaikki yhteiset virretkään ole identtisiä.

Luulajan virsikirja

Vuoden 1937 Ruotsin kirkon virsikirjan suomennoksessa, ns. *Luulajan virsikirjassa* on suomeksi lähes 200 sellaista virttä, joita ei ole ollut Suomen ev. –lut. kirkon virsikirjassa. Jotkin niistä ovat tuttuja Hengellisistä lauluista ja virsistä sekä Siionin Kanteleesta. Kaikki nämä virret oli käännettävä uudelleen. Joitakin Luulajan kirjan sanonnoista pyrittiin säilyttämään, jotta tornionjokilaaksolaiset tuntisivat kirjan omakseen. Käännöstyöryhmä ei kuitenkaan ole kääntänyt virsiä ”meänkielille”.

Esimerkkinä Luulajan virsikirjan tekstistä ja käännöstyöryhmän ehdotuksesta virsi 370 ”Tack, o Gud, att i din kyrka” (Teksti E.N. Söderberg 1910)

Luulajan vk. 171 (säk. 1,2, P. Boreman 1946)

1. Kiitos, että kirkossasi, Isiemme temppelissä, Herra, annat valoasi, Kaitset paimenkädellä. Vielä nimi Jeesuksen Kokoo lauman yhtehen Sanan, kasteen ympärille, Armolahjas alttarille.
2. Meitä alla vaivojemme Painaa tuska tukala, Kirkkos risti katsehemme Nostaa kohti taivasta. Kellot kutsuu soitollaan Syntiset luo Jumalan, Pyhä veisuu ylös kantaa, Sieluillemme siivet antaa.

Pekka Kivekäs ja työryhmä 1995:

1. Kiitos, että kirkossasi,
temppelissä isien,
Herra, annat valoasi,
kaitset lailla paimenen.
Seurakunta yhteinen
saapuu nimeen Kristuksen
sanan, kasteen ympärille,
Herran pöytään, alttarille.
2. Arkipäivä painaa mieltä
usein maahan vaivoineen.
Tornin ristihuippu sieltä
nostaa katseen ikuiseen.
Kellot soivat kutsuen
syntistä luo Kristuksen.
Pyhä veisuu nostaa, kantaa,
sielullemme siivet antaa.

Muut hengelliset laulukirjat

Monet *Hengellisen laulukirjan* ja *Hengellisten laulujen ja virsien* tekstit ovat vanhahtavaa niin sanastoltaan kuin käännöstyyliltäänkin. Suomennokset saattavat olla eri runomittaa kuin Ruotsin kirkon virsikirjan tekstit, ja niitä on muokattu siten, että ne poikkeavat merkittävästi Ruotsin kirkon virsikirjan teksteistä. Joidenkin virsien melodiat saattoivat vaatia uutta käännoästä.

Esimerkkinä suomenkielisten tekstien runsaudesta ja työryhmän tekemästä muokkauksesta on Julia v. Hausmannin virsi 277:1. Virren melodia on F. Silcherin melodia vuodelta 1842, mutta virsi voidaan laulaa myös Suomessa tunnetulla sävelmällä.

Hengellinen laulukirja 382 (Suom. N. E. Vainio 1900):

1. Mun ota käten, Herra, ja taluta, Niin että pääsen kerran mä kotia. En jaksa käydä yksin, vaan vajoan. Vie kanssas käsityksin, oi auttajan, oi auttajan.

Adventtilauluja 231 (julk. 1959):

1. Mua tartu käteen, Herra, Ja taluta, Niin että pääsen kerran Mä kotia. En jaksa käydä yksin, Vaan vajoan. Vie kanssas käsityksin, Oi auttajan', Oi auttajan'!

Luulajan vk 331 (P. Boreman 1946):

1. Mun kätein ota, Herran', Mua taluta, Niin että saavun kerran Mä kotia. En yksin jaksa käydä, On raskas tie. Sun lapses puute täytä, Mua kotiin vie.

Hengelliset laulut ja virret 258 (Suom. N. E. Vainio 1900):

1. Mua tartu käteen, Herra Ja taluta, Niin että pääsen kerran Mä kotia. En jaksa käydä yksin, Vaan lankean, Vie kanssas käsityksin, Niin uskallan.

Laula, kaikki maa 147 (julk. 1991):

1. Nyt tartu käteen, Herra ja taluta,
niin että taivaan kotiin voin kulkea.
En jaksa käydä yksin, vaan lankean.
Vie aina käsityksin, niin uskallan.
Niin uskallan.

Siionin kannel, lisävihko 1 1994 61:

1. Nyt tartu käteen, Herra ja taluta, /niin että taivaan kotiin voin kulkea. /En jaksa käydä yksin, vaan lankean. / Vie aina käsityksin, niin uskallan. Niin uskallan.

Niilo Rauhala ja työryhmä 1995 Rvk:n pohjalta:

Nyt tartu käteen, Herra
ja taluta
ja taivaan kotiin kerran
näin johdata.
En ilman armoasi
voi jaksaakaan,
siis pidä hallussasi
tie kokonaan.

Työryhmän v. 2000 hyväksymä teksti:

Nyt tartu käteen, Herra
ja johdata
niin pääsen kotiin kerran,

oi Jumala.
Kun armon suojaan suljet
tien vaikean,
ja rinnallani kuljet,
saan auttajan.

Työryhmä joutui pohtimaan, mikä näistä käännöksistä olisi se oikea, joka sellaisenaan voitaisiin hyväksyä Ruotsin kirkon virsikirjan käännökseksi? Työryhmä päätyi uuden käännöksen tekemiseen, jotta virren kieliasu olisi hyvää suomea, sopisi virren sävelmään ja sisällöltään vastaisi ruotsinkielistä tekstiä.

Ruotsissa tehdyt käännökset

Jo ennen kuin virsikirjan käännöstyö alkoi, käännettiin Ruotsissa useita virsiä suomeksi paikallisten seurakuntien tarpeisiin. Kääntäjistä voidaan mainita Pekka Turunen, Jaana Marjanen ja Mika Viljanen. Nämä käännökset antoivat virikkeitä varsinaisen käännöstyön käynnistymiselle, jopa ajatukselle koko virsikirjan kääntämisestä, ja ne ovat olleet pohjana käännöstyöryhmän työlle.

Lüiteosa

Käännettyjen virsien lisäksi Virsikirjassa on liite, johon valittu virsiä Suomen ev.-lut. kirkon nykyisestä virsikirjasta. Siten Virsikirja ei ole ”käännöskirja” vaan se on nimensä mukaan Ruotsin kirkon Virsikirja.

Liitteeseen valittiin suomalaisille keskeisiä ja rakkaita virsiä, joihin on saatavissa valmis, hyvä ruotsinno esimerkiksi Suomen ev.-lut. kirkon ruotsinkielisestä virsikirjasta. Toinen periaate on ollut, että liitteeseen ei valittu virsiä, joista on jo teksti Ruotsin kirkon virsikirjassa, vaikka suomenkielinen teksti eroaisikin Suomessa käytetystä tekstistä. (Esim. Lutherin jouluvirsi, Rvk.125 ”Tuon teille ilosanoman” – Suomen ev.-lut. kirkon vk: 21 ”Enkeli taivaan”). Yksi liitteelle mainittu tehtävä on tehdä suomalaista hengellisyyttä tutuksi ruotsalaisille ja siksi ne onkin varustettu myös ruotsinkielisellä tekstillä.

SUOMEN KIELI JA VIRSIKÄÄNNÖS

Siirtolaisten ja yleensä vähemmistöryhmien kieli on aina konservatiivista ja vanhaa säilyttävää, se muuttuu hitaammin kuin enemmistön kieli. Ruotsissa asuvien suomenkielisten kieli elää ruotsin kielen vaikutuksen piirissä ja kehitty jossain määrin itsenäisesti. Silti ei ole nähty tarpeelliseksi tehdä virsikirjaa, jossa olisi käytetty jotain erityistä ruotsinsuomea.

Käännöstyössä jouduttiin usein taiteilemaan kahden ääripään välillä. Vähemmistön kieli taantuu helposti, sanavalikoima supistuu ja vähän käytetyt sanat unohtuvat. Siksi työryhmä valitsi joissain tilanteissa ”yksinkertaisemman lukutavan”, vaikka sillä saatetaan menettää jotain virren sisällöstä. Toisaalta työryhmä korosti, että virsikirjankin avulla voidaan ruotsinsuomalaisten kieltä ja sanavarastoa varjella, jopa rikastuttaa. Siten työryhmä ei kaihtanut käyttää sellaisiakaan sanoja ja sanontoja, joita aikaisemmissa suomalaisissa virsikirjoissa ei ole esiintynyt. Käännöstyöryhmä on siis ollut tietoisesti sitä mieltä, ettei voida tyytyä köyhtyneeseen kieleen tai sanavalikoimaan. Jotkin oudot sanat ja sanonnat selitetään alaviitteissä. Virsikirja on käännetty tulevia sukupolvia varten, ei vain Suomesta muuttanutta, ensimmäistä ruotsinsuomalaista sukupolvea varten.

Kieli muuttuu koko ajan, niin myös käsitys siitä, mitä on hyvä runo- ja virsikieli. Vanhat käännökset eivät läheskään aina vastaa suomen kielen nykyisiä vaatimuksia. Virsikirja on ennen kaikkea käyttökirja eikä runoantologia. Virsien sen kieliasua on aika-ajoin kauttaaltaan tarkistettava, jotta virret

voivat viestiä asiansa selkeästi nykyihmiselle ja tuleville polville. Siksi ei ole ollut mahdollista säilyttää osaa virsistä menneiden aikojen kieliasussa.

Käännöstyön tavoitteena oli hyvä, kaunis, selkeä, kieliopillisesti moitteeton ja yksinkertainen, mutta samalla ilmeikäs ja monipuolinen kieli. Virsissä pyrittiin välttämään äänneasultaan tai taivutustyyppiltään vanhentuneita muotoja sekä hyvää kielellistä ilmaisua loukkaavia murteellisuuksia, lyhenteitä ja pidennyksiä (esim.: ma, sä, mua, meit', mutt', syömmehen). Interjektioita "ah" ja "oi" ei käytetty, ellei kyseessä ole ihastusta tai ihmettelyä ilmaiseva lause. Tosin työryhmä ei ole kokonaan luopunut sanalyhenteistä tai sanapidenteistä, joitakin on etenkin niissä virsissä, jotka ovat yhteisiä Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjan kanssa.

Työryhmä pyrki ottamaan huomioon kielen inklusiivisuuden. Siten esimerkiksi sana Gud on pyritty kääntämään sanaksi Jumala, vaikka se onkin tavumäärältään pidempi ja siten hankala sijoittaa sävelmään. Jos Jumalan asemesta käytettäisiin esim. Isää tai Luojaa tai Herraa, se antaisi jossain määrin eri kuvan Jumalasta kuin "pelkkä" Jumala.

Suomen kielessä on tunnetusti paljon pitkiä sanoja, kun taas ruotsissa on paljon lyhyitä sanoja. Koska runomitta ja sävelmä asettavat rajoituksia käytettävissä olevaan tavumäärään, kääntäjät joutuivat usein ratkaisemaan, mitä teemoja kustakin säkeistöstä käännetään: samaan tavumäärään ei saa mahduttaa kaikkea ruotsiksi sanottua. Ongelma ei ollut tosin uusi eikä ainutlaatuinen virsien suomentajille. Hymnologi Emil Liedgren toteaa vuonna 1927 ilmestyneessä kirjassaan "Den andliga sången på anglosaxisk mark" virsien kääntämisestä englannista ruotsiin: "Men var och en, som något prövat svårigheten att på vårt språk återge engelsk vers, vet, hur tolkningens av enstaviga orden i originalet brukar nödga till uteslutning av än den ena, än den andra skönheten vid översättningen." Liedgrenin lause kuvaa hyvin suomentajan ongelmia.

Yksi käännöstyön haasteista on ollut saada pitkä tai lyhyt tavu ja pitkä tai lyhyt sävel vastaamaan toisiaan. Tekstin poljento on koetettu mahdollisimman hyvin sopeuttaa sävelmän rytmiin. Painokkaan sävelen kohdalle on pyritty sijoittamaan pitkä, painokas tavu, vaikka näin onkin syntynyt rajoituksia kääntämiselle.

Sanonnan ajankohtaistaminen ja kielen muokkaaminen oman aikamme vaatimusten mukaiseksi ei ole merkinnyt kuitenkaan virren vesittämistä tai sen sisällön muuttamista toiseksi. Paikoin on tietien tahtoen säilytetty arkaaisuutta esimerkiksi palvonnan sävyn varjelemiseksi. Eri aikakausilta periytyvissä virsissä kielikuvien määrä ja luonne vaihtelevat. Siksi työryhmä on pyrkinyt säilyttämään keskeisimmän kunkin virren syntyajan hengestä ja sisällöstä. Siten esim. 1800-luvun hengellisissä lauluissa on säilynyt kielikuvia, joita voitaisiin luonnehtia "Kaanaan kieleksi". Yksi käännöstyön periaatteista on ollut esim. raamatunkäännöstyöstä tuttu dynaamisen vastaavuuden periaate: Ei ole pyritty sana-, vaan asiatarkkuteen

KIRJA VALMIINA

Ruotsin kirkon kirkkojärjestyksen mukaan seurakuntien toiminnassa käytetään voimassaolevia kirkollisia kirjoja, niin myös suomenkielisessä toiminnassa. On selvää, että etenkin vanhemmilla ihmisillä on halua käyttää edelleen Suomen ev.-lut. kirkon virsikirjaa, joka monille oli tullut tutuksi jo ennen Ruotsiin muuttoa. Toisaalta, Ruotsissa syntyneillä ja kasvaneilla ruotsinsuomalaisilla ei ole yleensä samanlaista tunnepohjaista sidonnaisuutta Suomen kirjaan, vaan oma, Ruotsin kirkon virsikirja suomenkielillä voi olla heille merkittävä tunnustus siitä, miten suomen kieltä arvostetaan Ruotsin kirkon parissa. Kirjalla on merkitystä suomen kielen säilymisen ja oman, ruotsinsuomalaisen hengellisen ja kirkollisen kulttuurin kehittymisen kannalta.

Virsikirjan valmistumisen jälkeen virsityöskentely ei ole päättynyt. Vuonna 2005 valmistuivat neliääniset koraalikirjat. Samana vuonna käynnistyi Ruotsin kirkon ja Ruotsin radion suomenkielisen kanavan, SR-Sisuradion yhteistyöprojektina noin 200 virren äänittäminen. Tämä projekti jatkuu vielä vuoden 2009 puolelle. Tarkoituksena on saada korkeatasoisia äänitteitä Virsikirjan keskeisimmistä virsistä, jotta niitä voidaan käyttää radion hartaus- ja musiikkiohjelmissa. Jotta äänitteitä voisi käyttää seurakunnissa virsien oppimiseen, on Ruotsin radio tuottanut tähän mennessä kolme CD-levyä myyntiin suurelle yleisölle. Talvella 2008 ilmestyy kirja ”Laulakaa ja soittakaa” jossa on virsikirjan kertosaakeiset psalmivirret (virret 652-678) sekä noin 100 Evankeliumikirjan psalmiteksti-sävellystä.

Miten tämä kirja on sitten löytänyt tiensä muiden kirkkojen suomenkieliseen toimintaan Ruotsissa, on vaikeaa sanoa. On todennäköistä, että useimmat ruotsinsuomalaiset vapaaseurakunnat käyttävät jumalanpalveluksissaan ja kokoontumisissaan samoja laulukirjoja kuin Suomen vastaavat kirkkokunnat.

Myös nyt, kun kirja on valmis, on kiinnostus siihen Suomessakin säilynyt, ellei lisääntynyt. Monissa Suomen ev. -lut. kirkon seminaareissa, joissa on käsitelty virsiä ja virsilaulua, Ruotsin kirkon virsikirja on ollut esillä näkyvästi. Suomen kirkkomusiikkiliitto on myös julkaisut useita kuorosovituskoelmia Ruotsin kirkon virsikirjan virsistä ja Kuopiossa 2006 pidettyjen kirkkolaulujuhlien ohjelmiston keskeinen osa oli näitä kuorosovituksia.

Kirjoja:

Ruotsin kirkon virsikirja Verbum förlag AB, Tukholma Isbn 91- 526-5510-5

Ruotsin kirkon koraalikirja I, II, III- Verbum förlag, Tukholma

Osa I virret 1-326 Isbn 91-526-4655-6

Osa II virret 326-651, 679-694, Isbn 91-526-4644-6

Lisäys, virret 701-749, Isbn 91-526-3050-1

Laulakaa ja soittakaa. Verbum förlag Ab, Isbn 978—91-526-3199-7

Äänitteitä:

Soi, riemuiten soi! Ruotsin kirkon virsiä I

SR Records, SRCD 2030

Tuhansin kielin. Ruotsin kirkon virsiä II

SR Records, SRCD 2039

Nyt kaikki kielet, murteet, soikaa! Ruotsin kirkon virsiä III

SR Records, SRCD 2041

Kuorosovituksia (Suomen kanttori-urkuriliitto, Suomen kirkkomusiikkiliitto)

Ruotsin kirkon virsiä kuorosovituksina

Kirkkovuoden virsiä. Yhteiskustannus 116 2003

Ehtoollisvirisä. Yhteiskustannus 132 2004

Virsiä kuorolle ja soittimille. Yhteiskustannus 139 2005

Ruotsi-Suomessa/ Ruotsin kirkossa käytetyt suomenkieliset virsikirjat

1543 Then Svenska Psalm-boken	Jaakko Finnon virsikirja 1583 Yxi Wähä Suomenkielinen Wirsikiria, Suomencocouxis Jumalata kijttä	101 virttä, yhtä monta kuin v:n 1572 ruotsinkielisessä virsikirjassa
”Gamla Uppsala psalmbok” 1622 ? 1645 ”Nya Uppsala psalmboken”	Hemminki Maskulaisen virsikirja 1605	242 virttä, myöhemmissä painoksissa enemmän
1695 Then Svenska Psalm-Boken med the stycker som ther til höra- - Uppå Kongl.Maj: nådigste befallning åhr MDCXCV öfwersedd och nödtorfteligen förbättrad. ns Karoliininen virsikirja, ”Swedbergin virsikirja”. Ensimmäinen koko valtakuntaa varten laadittu virsikirja	1701 Uusi suomenkielinen Wirsi-Kirja Niiden Cappalden canssa, jotca siihen tulevat: Cuningal:sen Maj:tin Armolisesta Käskystä; Nijn myös Sen MDCXCV. ylitze-catzotun Ruotzalaisen Wirsi-Kirjan jälken jalosti enätty	413 virttä. Yhtä monta virttä ja sama osastojako kuin v:n 1695 ruotsinkielisessä vkssa.
1819 Den Svenska Psalm-boken stadfäst år 1819 ns Wallinin virsikirja, 500 virttä	Ruotsin kirkon suomenkielinen Wirsikirja (pain. 1898)	Suomen kirkon v:n 1886 virsikirja pienin muutoksin .Virsikirjaan liittyy ”Evankeliumi-kirja, sisältävä Evankeliumit ja Epistolat sekä Uudet saarnatekstit ynnä siihen kuuluvat kappaleet käytettävä Ruotsin suomalaisissa seurakunnissa” sekä ”Yhteisestä jumalanpalveluksesta”, mm, ”Puolipäivä-Jumalanpalvelus, Ehtoo-Jumalanpalvelus”.
Nya psalmer Lisävihko 1921, 173 virttä		V. 1924 painetussa laitoksessa on neljä virttä korvattu uusilla virsillä. ”Ruotsin Kirkon Ewankeliumikirjan” tekstit ”Kuninkaan vahvistamat vuonna 1921” ja ”Ruotsin kirkon messu ynnä muita Jumalanpalveluksia ja pyhiä toimituksia.
1937 Den svenska psalmboken av konungen gillad och stadfäst år 1937 600 virttä, sekä ”Hymner och sånger för särskilda gudstjänster”, ”Psalmer att läsas vid enskild andakt”	Ruotsin suomenkielinen virsikirja Kuninkaan käskystä toimitettu 1949	”Tämän virsikirjan virret ja säkeistöt on sovitettu <i>Ruotsin virsikirjan vastaaviin värssyihin ja sävelmiin</i> . Näin käy samanaikainen veisuu sekä ruotsiksi että suomeksi mahdolliseksi.” V:n 1942 Evankeliumikirja ja ”Ote Ruotsin kirkkokäsikirjasta”. V:n 1937 kirjan käännös, ”Boremanin virsikirja” ei täydellinen + lisäys n.10 virttä ja laulua, osa myös ruotsiksi.
	Ruotsin kirkon virsikirja Kuninkaan käskystä toimitettu 1972	”Luulajan virsikirja”, osin uudelleen käännetty ja täydennetty. Lisäys n. 25 hengellistä laulua, ei ruotsinkielisiä tekstejä.
Psalmer och visor 76, 82		
1986 Den svenska psalmboken antagen av 1986 års kyrkomöte	Ruotsin kirkon virsikirja Kirkolliskokouksen hyväksymä 2002	